ORĘDOWNIK URZĘDOWY
MIASTA BYDGOSZCZY

Redakcja i Administracja:
Magistrat miasta Bydgoszczy ratusz pokój 15. Czynna codziennie od 8-mej do 3-ciej po poł. Za redakcję odpowiada radca Tytus Podoski.

Prenumerata: miesięcznie 50 groszy.

Ogłoszenia:
Wiersz szerokości 66 mm 20 groszy. Przy powtarzającem się ogłoszeniu udzielamy rabatu

Nakładem: Magistratu Miasta Bydgoszczy. Drukiem Drukarni Bydgoskiej S. A. (Dz. Bydg.)

№ 7. | Bydgoszcz, piątek dnia 15 kwietnia 1927 r. | Rok XLIV.

Treść numeru:

93.

Z obrad Rady Miejskiej.

9 posiedzenie, odbyte w czwartek, dnia 7-go kwietnia 1927 r. Komplet członków Rady Miejskiej: 60. Obecnych 44 radnych. Nieobecność swą usprawiedliło 5, nieobecnych bez uniewinnienia było 11 radnych. Uchwalono:

1) Zaciągnąć pożyczkę inwestycyjną w wysokości 30.000 zł. z funduszy wyznaczonych do dyspozycji p. Wojewody w związku z zatrudnieniem bezrobotnych.

2) Wydatkować sumę 204.661 zł. (materjały 130.003 zł., robocizna 74.658 zł.) na wykonanie prac: nowych powłok tłuczniowych na szosach Fordońskiej, Toruńskiej, Świeckiej; wodociągowych na ulicach Ugóry, Konopnej, Orła i na Bielawach.

Podniesiono przytem, aby roboty te poruczono przedsiębiorcom z warunkiem, ażeby zatrudniali jedynie miejscowych bezrobotnych.

3) Zapisać się na członka Towarzystwa Opieki nad Niewidomymi z roczną składką 100 zł.

4) Sprzedać 18 reflektantom nowowybudowane miejskie domki bliźniacze w Ludwikowie za cenę 19.000 zł. za cały dom, 9.500 zł. za pół domu razem z ogrodem przy wpłacie najmniej 2.000 zł. na cały dom lub 1.000 zł. na pół domu, przyczem reszta ceny kupna zostanie zahipotekowana jako pożyczka amortyzacyjna i spłacana być musi w ratach miesięcznych.

5) Zaciągnąć pożyczkę długoterminową w 8% obligacjach z Banku Gospodarstwa Krajowego w sumie 7.500.000 zł. obiegowych czyli 4.400.000 zł. w złocie i to na wykup starej elektrowni oraz na przeprowadzenie natychmiastowej inwestycji.

94.

Rozporządzenie policyjne.

W uzupełnieniu tutejszego rozporządzenia z dnia 10. XII. 1926 (Orędownik Urzędowy nr. 15 poz. 159) oraz rozporządzenia z dnia 13. I. 1927 r. (Orędownik Urzędowy nr. 1 poz. 15) w przedmiocie **zmian w spisie ulic,** podaję niniejszem do wiadomości dalsze zmiany, a mianowicie:

1) Kasuje się nazwę ul. „Łysa Góra" z równoczesnem przemianowaniem tejże wraz z częścią ul. Glinki do wylotu ul. Ujejskiego na **ul. Karpacką,** która rozpoczyna się od ulicy Kujawskiej a kończy się przy ul. Ujejskiego.

2) Część ul. Wołyńskiej od ul. Bernadyńskiej do ul. Św. Florjana włącza się do ul. **Św. Florjana,** która prowadzić będzie odtąd od ul. Bernardyńskiej do ul. Uroczej. Ul. Wołyńską pozo-

staje jedynie część łącząca ul. Jagiellońską z ul. Św. Florjana.

3) Ulicy łączącej ul. Nowodworską z ul. Nową nadaje się nazwę **ul. Grodziska.**

4) Ulica, która łączy ul. Średnią z ul. Saperów (na prawo przed ul. Zakątek) otrzymuje nazwę **ul. Starogardzka.**

5) Ulica, odchodząca od ul. Szamarzewskiego poza ul. Błotną po lewej stronie, łącząca ul. Szamarzewskiego z ul. Piaski, otrzymuje nazwę **ul. Obozowa.**

6) Plac przed nowo wybudowanym domem Kasy Emerytalnej przy ul. Bocianowo otrzymuje nazwę **„Plac Kościuszki".**

7) Planty przy ul. Jagielońskiej naprzeciw cmentarza ewangielickiego otrzymuje nazwę **„Ogród Jagiełły".**

8) Droga do cegielni i kąpielni Petersona, przy prawym brzegu Brdy, otrzymuje nazwę **ul. Nadrzeczna.**

9) Ulice Syrokomli i Olsztyńską **skreśla się** w spisie ulic ze względu na przydzielenie odnośnych domostw do ul. Gajowej. Również skreśla się nazwę „Tor kolejowy nr. 187" a domek pry tymże torze włącza się do numeracji ul. Pułaskiego pod nr. 29.

Bydgoszcz, dnia 12 kwietnia 1927 r.

Miejski Urząd Policyjny.
(—) Hańczewski.

95.

Rozporządzenie policyjne.

Na mocy §§ 5, 6 i 15 ustawy o zarządzie policyjnym z dnia 11 marca 1850 r., §§ 143 i 144 ustawy o ogólnej administracji krajowej z dnia 30 lipca 1883 r. i § 15 ustawy przemysłowej zarządzam za zgodą Magistratu co następuje:

Art. 1.

Osoby prowadzące handel lub przemysł w otwartych dla publiczności składach (sklepach) obowiązane są wypisać przy wejściu do składu (sklepu) na zewnętrznej stronie swoje imię i nazwisko pismem wyraźnem i czytelnem.

Towarzystwa Akcyjne, spółki itp. obowiązane są oprócz swojej firmy wypisać imię i nazwisko kierownika firmy, względnie osoby upoważnionej przez firmę i odpowiedzialnej przed władzami.

Art 2.

Litery napisu muszą mieć 10 cm. wysokości. Napis powinien być umieszczony na drzwiach wchodowych składu (sklepu) na wysokości ponad 150 do 200 cm. nad progiem. Napis powinien być w razie zatarcia odświeżony.

Art. 3.

Niezastosowanie się do powyższego rozporządzenia będzie karane grzywną do 30 zł., a w razie niemożności zapłacenia aresztem do 3-ch dni, o ile ogólne przepisy w tym przedmiocie nie przewidują wyższych kar.

Bydgoszcz, dnia 1 marca 1927 r.

Miejski Urząd Policyjny.
(—) Hańczewski.

96.

Ogłoszenie.

Wydział Krajowy w Poznaniu uchwalił na posiedzeniu z dnia 16 marca 1927 r. na podstawie §§ 6 i 8 Statutu Krajowego z dnia 27 marca 1912 r. w przedmiocie wynagrodzenia szkód, powstałych z powodu zaraz zwierzęcych, co następuje:

W roku 1927 opłaty oblicza się na podstawie spisu inwentarza z dnia 15 kwietnia 1926 r. i to:

1. od każdego konia, osła, muła i osłomuła:
   a) posiadacze 1 do 3 sztuk po 0,54 zł.
   b) posiadacze więcej sztuk po 0,72 zł.
2. od każdej sztuki bydła rogatego:
   a) posiadacze 1 do 6 sztuk po 0,20 zł.
   b) posiadacze więcej sztuk po 0,30 zł.

Wykazy posiadaczy bydła zostaną wyłożone do publicznego wglądu od dnia 20 kwietnia do 5 maja 1927 r. w Magistracie — Urzędzie Statystycznym, Ratusz, parter, pokój nr. 5. Wnioski o sprostowanie wykazu winny być składane piśmiennie w Magistracie najpóźniej do dnia 16 maja 1927 r. Późniejszych reklamacyj nie uwzględnia się.

Opłaty należy uiścić w czasie od 17 maja do 15 lipca 1927 r. w Głównej Kasie Miejskiej. Niezapłacenie składek w oznaczonym terminie pociągnie za sobą przymusowe ściągnięcie w drodze przymusowego postępowania administracyjnego.

Bydgoszcz, dnia 5 kwietnia 1927 r.

(—) Dr. Śliwiński,
prezydent miasta.

97.

Obwieszczenie.

Bydgoska Huta Szklana Bydgoszcz, Sp. z o. p. właśc. pp. kupiec Władysław Delekta, ul. Marcinkowskiego 5 i hutnik Stanisław Tokarski, ul. Toruńska 100-103, wniosła o udzielenie zezwolenia na urządzenie fabryki szkła, połączonej z szlifiernią w budynkach na nieruchomości w Bydgoszczy przy ul. Toruńskiej 100-103, zapisanej w księdze wieczystej Kapuściska Wielkie t. III karta 100 i tom IV karta 103, graniczącej ze wschodu z drogą gminną i posiadłością p. W. Bąka, zapisaną w ks. wiecz. Kapuściska Wielkie tom II, k. 54, z północy z szosą

z Bydgoszczy do Torunia, z zachodu z posiadłością p. J. Milczewskiego, zapisaną w ks. wieczystej Kapuściska Wielkie tom I i II karta 33 i 76, z południa z posiadłością p. Krukowskiego, zapisaną w ks. wieczystej Kapuściska Wielkie karta 94.

Dotyczące rysunki i opis będącej w mowie fabryki wyłożone są do wglądu zainteresowanych w Wydziale Miejskim w Bydgoszczy, ul. Jana Kazimierza 3, II p., w dni powszednie od godz. 8—13.

Powyższe podaje się do wiadomości z zaznaczeniem, że ewentualne sprzeciwy przeciw urządzeniu fabryki należy wnieść piśmiennie w dwuch egzemplarzach lub też protokularnie do wyżej podanego Wydziału, w terminie 14-dniowym, licząc od dnia bezpośrednio następnego po ogłoszeniu niniejszego obwieszczenia.

Termin wnoszenia sprzeciwów, które nie podlegają na tytułach prywatno-prawnych jest nieprzekraczalny.

Termin do ustnej rozprawy przed podpisanym, celem przestrząsania wniesionych we właściwym czasie sprzeciwów, wyznacza się na

środę, dnia 4 maja 1927 r. o godz. 11-tej

w sali posiedzeń Wydziału Miejskiego, ul. Jana Kazimierza 3, II piętro.

Na rozprawie rozpotrzy się wniesione sprzeciwy bez względu na to, czy przedsiębiorca i osoby sprzeciwiające się urządzeniu fabryki na rozprawę przybędą lub nie.

Bydgoszcz, dnia 11 kwietnia 1927 r.

Przewodniczący Wydziału Miejskiego

Tabeau.

W. M. 118/27.

98.

Dow. Okr. Korp. nr. VIII.
Sztab. Oddział ogólny.

L. dz. 5654/27 **Toruń,** dnia 12 kwietnia 27 r.

OGŁOSZENIE

o powołaniu oficerów i podchorążych rezerwy na 6-cio tygodniowe ćwiczenia w roku 1927.

Na zasadzie rozkazu Ministra Spraw Wojskowych z dnia 24. III. 27 r. wydanego na mocy art. 70 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 23. V. 24 r. zostaną powołani na 6-cio tygodniowe ćwiczenia zwyczajne oficerowie rezerwy na obszarze całej Rzplitej:

A. Oficerowie rezerwy w korpusach osobowych piechoty (razem z czołgami), artylerji, kawalerji, lotnictwa, łączności, inżynierji i saperów, oraz w korp. osob. sanitarnym — z następujących roczników:

a) urodzeni w latach 1901, 1900, 1899, 1897, 1896, 1895, 1894, tacy, którzy w latach ubiegłych z jakichkolwiek powodów nie odbyli dotąd żadnego ustawowego ćwiczenia wojskowego.

b) urodzeni w latach 1902, 1898, 1893 i 1892 (roczniki dotąd nie powoływane), ponadto tylko do formacyj OK. VIII roczniki 1890 i 1891.

B. Podchorążowie rezerwy — tych samych korpusów osobowych, którzy zostali przeniesieni do rezerwy w roku 1925 (w latach 1924/25 ukończyli szkołę podchorążych rezerwy).

Ćwiczenia oficerów i podchorążych przynależnych do formacyj ewidencyjnych OK. VIII. będą przeprowadzone w następujących turnusach:

W piechocie i kawalerji: w jednym turnusie od 1. VII. do 11. VIII. 27 r.

W artylerji: w jednym turnusie od 5. V. do 15. VI. 1927 r., za wyjątkiem roczników 1894, 1895, 96, 97, które to roczniki będą powołane w turnusie od 17. VIII. do 27. IX. 1927 r.

W lotnictwie: w jednym turnusie od 1. VII. do 11. VIII. 1927 r.

W saperach: w jednym turnusie od 27. VI. do 7. VIII. 1927 r.

W służbie zdrowia: w dwóch turnusach — I-szy turnus od 25. IV. do 4. VI. 1927 r., II-gi turnus od 1. VI. do 13. VII. 1927 r.

Nie będą powołani na ćwiczenia w bież. roku.

a) oficerowie rezerwy wyreklamowani na przeciąg 12 miesięcy.

b) pporucznicy rezerwy mianowani w latach 1926 i 1927.

c) byli oficerowie zawodowi zwolnieni ze służby czynnej o ile spełnili ustawowe warunki.

1) Powoływani oficerowie i podchor. rezerwy otrzymują imienną kartę powołania z wyznaczeniem formacji i terminu stawienia się.

2) Do karty powołania dołączony jest bilet kolejowy, który ważny jest do przejazdu koleją tylko łącznie z kartą powołania. Karty powołania należy oddać tej formacji, do jakiej dany oficer rez. został wyznaczony do odbycia ćwiczeń.

3) Ofic. i podchor. rez. podlegający powołaniu na ćwiczenia w roku bież., którzy do dnia 1. VI. 27. nie otrzymają karty powołania, winni o tem donieść osobiście lub pisemnie do przynależnej P. K. U. z podaniem swego dokładnego adresu.

4) Oficerowie rez., którzy z bardzo ważnych powodów pragnęliby uzyskać przesunięcie terminu stawiennictwa na ćwiczenia do okresu późniejszego lub wcześniejszego niż ten, jaki im został wyznaczony w karcie powołania, mogą wnieść odpowiednio uzasadnione, udokumentwane i ostemlowane prośby do dowódców swych oddziałów ewidencyjnych wprost.

Prośby o odroczenie ćwiczeń do roku następnego należy skierować do D. O. K. przez właściwe P. K. U.

5) Władze państwowe, samorządowe i instytucje pracujące dla wojska mogą wystąpić z urzędu o przesunięcie terminu stawiennictwa, wnosząc imienne reklamacje do właściwych D. O. K. tylko odnośnie tych pracowników, których ze względu na tok służby nie będą mogły zastąpić w czasie trwania ćwiczeń innymi.

Do prośb tych nie należy dołączać karty powołania — wyjątek stanowi ciężka choroba, która nie zezwoli na odbycie ćwiczeń w roku bieżącym; w tym wypadku należy zwrócić kartę powołania do tej P. K. U., która ją wystawiła z odpowiedniem zaświadczeniem lekarza powiatowego.

Jeżeli powołany na ćwiczenia na skutek wniesionej prośby o przesunięcie stawiennictwa nie otrzyma odroczenia przed terminem stawiennictwa oznaczonym w karcie powołania, winien się zgłosić według karty powołania.

6) Zgłaszający się na ćwiczenia ofic. rezerwy winni stawić się w wojskowem umundurowaniu i uzbrojeniu własnem (wyjątek stanowią oficerowie rezerwy, którzy dotychczas nie otrzymali dodatku na wyekwipowanie).

7) Winni niewykonania obowiązku zgłoszenia się na ćwiczenia względnie uchylania się od spełnienia tego obowiązku w czasie i sposób określony w ustawie o powszechnym obowiązku służby wojskowej — podlegają karom przewidzianym w rozdziale XVI „Postanowienia karne" ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Dowódca Okręgu Korpusu nr. VIII.

(—) Leon Berbecki, generał dyw.

Pow. Kom. Uzup. Bydgoszcz.
L. dz. 18856/II.
Zaciąg ochotniczy w r. 1927.

Bydgoszcz, dnia 7 kwietnia 1927 r.

Komunikat.

Na zasadzie art. 62 i 63 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 23. V. 1924 r. ogłaszam zaciąg ochotniczy do służby w wojsku stałem.

Jako warunki dla przeprowadzenia zaciągu ochotniczego podaję co następuje:

1) Do służby w wojsku stałem w charakterze ochotników będą przyjmowani w roku 1927 mężczyźni urodzeni w latach: 1907, 1908 i 1909 (§ 387 rozp. wyk.).

2) Termin wnoszenia podań do P. K. U. przez osoby ubiegające się o przyjęcie na ochotników do służby w wojsku lądowem wszystkich rodzajów broni i służb oraz w marynarce wojennej upływa dnia 1 lipca 1927 r.

3) Wyjątek od tej zasady stanowią podania ochotników, mających warunki do prawa półtorarocznej służby wojskowej, które należy składać do dnia 5 lipca 1927 r.

4) Ochotnicy, mający prawa do półtorarocznej służby wojskowej nie mogą być przyjmowani do czołgów, lotnictwa i balonów, taborów, samochodów i intendantury.

5) Przegląd wojskowo-lekarski ochotników przez Komisję Poborową odbędzie się w terminie ogólnego poboru rocznika 1906; termin stawienia się przed Komisję Poborową będzie podany w obwieszczeniach o poborze rocznika 1906.

6) Po terminie ogólnego poboru przeglądu ochotników dokona Komisja Dodatkowa Poborowa. (Ochotnicy zostaną osobno zawezwani).

7) Do podania o przyjęcie na ochotnika należy dołączać:

a) życiorys,

b) poświadczenie obywatelstwa polskiego,

c) metrykę urodzenia,

d) świadectwo moralności, zalegalizowane przez władze administracyjne,

e) zezwolenie ojca wzgl. prawnego opiekuna wstąpienia do wojska, spisane protokólarnie w właściwym urzędzie gminnym (magistracie).

Od ochotników marynarki wojennej wymaga się ponadto:

a) świadectwa szkolnego z ukończenia conajmniej 2 klas szkoły powszechnej, b) świadectwa rzemiosła, c) zobowiązania do 2-letniej służby w marynarce i po ukończeniu jej 1 rok jako nadterminowy.

Od ochotników lotnictwa: dokumenty jak pod 7) a—e i

a) świadectwo szkolne z ukończenia conajmniej 6 klas szkoły powszechnej,

b) świadectwa ewentualnej znajomości rzemiosła,

c) zobowiązanie oprócz dwuletniej służby w wojskach lotniczych do pozostania jeszcze 3 lat w charakterze mechanika, strzelca lub pilota, jako szeregowego nadterminowego.

8) Ochotnicy przyjęci do służby w wojsku mają prawo wyboru broni, o ile odpowiadają wymaganiom dla danego rodzaju broni ustalonym. **Prawo wyboru formacji ochotnikom nie przysługuje.**

Wybór broni powinien ochotnik stwierdzić własnoręcznie na swem podaniu o przyjęcie do wojska.

Komendant P. K. U.

(—) Burakowski, mjr.

Powyższe podaje się do wiadomości.

Bydgoszcz, dnia 9 kwietnia 1927 r.

Magistrat — Biuro Wojskowe.

(—) Hańczewski, radca miejski.

100.

Unieważnienie zagubionego dowodu osobistego.

Dowód osobisty, wystawiony na nazwisko Górski Achilles, który został przez Miejski Urząd Policyjny w Bydgoszczy Biuro Pl. VII. dnia 17 września 1926 r. za nr. 1645/26 z ważnością do 16 września 1927 r. prolongowany, niniejszem unieważniam.

Miejski Urząd Policyjny.

(—) Hańczewski.

Pl. VII. 2161/27.

101.

Unieważnienie zagubionego wykazu osobistego.

Wykaz osobisty wydany na nazwisko Tadeusz Podlawski w dniu 11. 9. 1922 r. pod l. 922/22 unieważnia się.

Pl. VII. 4289/27.

102.

Bydgoszcz, dnia 6 kwietnia 1927 r.

„Urząd Policyjny w Gdyni, pismem z dnia 24. 3. 27. L. dz. 859/27 komunikuje, że Kazimierz Szmelter, urodzony 15 lipca 1904 r. w Bydgoszczy — Szwederowie zagubił wykaz osobisty, wystawiony dnia 18. 8. 25. z ważnością do 17. 8. 26 r. przez Urząd Policyjny w Bydgoszczy. Odnośny wykaz unieważniam niniejszem.

Miejski Urząd Policyjny.

(—) Hańczewski.

Pl. VII. 4102/27.

103.

Zgłoszone przedmioty znalezione.

W pierwszej połowie miesiąca lutego rb. zgłoszono następujące przedmioty znalezione:

1 torebkę damską, 1 portfel czarny, 1 teczkę czarną, 1 czapkę, 1 saneczki.

Równocześnie zgłoszono 7 psów przybłąkanych.

Prawo własności należy zgłosić w Miejskim Urzędzie Policyjnym, ul. Grodzka 32, pokój 7.

Bydgoszcz, dnia 4 kwietnia 1927 r.

Miejski Urząd Policyjny.

(—) Hańczewski.

Pl. I. 4082/27.

104.

Ogłoszenie.

Stadnik należący p. J. Trzebiatowskiemu, ul. Saperów 21, został w dniu 1. 4. 27 przez komisję licencyjną uznany jako zdatny do rozpłodu i zaliczony do II kategorji.

Bydgoszcz, dnia 13 kwietnia 1927.

Miejski Urząd Policyjny.

(—) Hańczewski.

Pl. VI. 2559/27.

105.

Przybłąkane psy.

W niżej podpisanym urzędzie zgłoszono dwa psy przybłąkane (jamnika oraz nierasowego czarnego). Prawo własności należy zgłosić w Miejskim Urzędzie Policyjnym, ul. Grodzka 32, pokój nr. 7.

Bydgoszcz, dnia 2 kwietnia 1927 r.

Miejski Urząd Policyjny.

(—) Hańczewski.

Pl. I. 4070/27.

106.

Przybłąkane psy.

W niżej podpisanym urzędzie zgłoszono dwa psy przybłąkane. Prawo własności należy zgłosić w Miejskim Urzędzie Policyjnym, ul. Grodzka 32, pokój nr. 7.

Bydgoszcz, dnia 28 marca 1927 r.

Miejski Urząd Policyjny.

(—) Hańczewski.

Pl. I. 3769/3840/27.

107

Miejska Kasa Oszczędności

w Bydgoszczy

przyjmuje wkłady oszczędnościowe i oprocentowuje takowe począwszy od 1 kwietnia r. b. przy wypowiedzeniu natychmiastowem po 6½%, przy wypowiedzeniu 1-miesięcznem po 8%, przy wypowiedzeniu kwartalnem po 10% w stosunku rocznym.

Bydgoszcz, dnia 14 kwietnia 1927 r.

Miejska Kasa Oszczędności.

108 **Przegląd roczny 1925/1926.**

	Przy końcu roku 1925	Przy końcu roku 1926	Przy końcu roku 1925 procentualnie	Przy końcu roku 1926 procentualnie
Liczba ludności:				
mężczyzn	50.000	52.212	48,2	48,3
kobiet	54.761	55.853	51,8	51,7
razem	105.672	108.065	100,0	100,0
w tem				
a) według wyznania:				
katolików	92.538	95.076	87,6	88,0
ewangelików	11.644	11.447	11,0	10,6
żydów	966	1.155	0,9	1,1
innych	524	387	0,5	0,3
b) według narodowości:			100,0	100,0
Polaków	96.545	98.902	91,4	91,5
Niemców	8.490	8.545	8,0	7,9
innych	637	618	0,6	0,6
Małżeństw zawarto:	718	683	100,0	100,0
w tem: katolickich	628	597	87,5	87,4
ewangelickich	42	40	5,8	5,9
mojżeszowych	4	5	0,6	0,7
mieszanych	44	41	6,1	6,0
Liczba urodzeń:			100,0	100,0
a) żywych — męskich	1.623	1.519	50,8	52,5
„ — żeńskich	1.573	1.372	49,2	47,5
razem	3.196	2.891	100,0	100,0
w tem nieślubnych	357	351	11,1	12,1
b) martwych — męskich	52	56	57,8	55,4
„ — żeńskich	38	45	42,2	44,6
razem	90	101	100,0	100,0
w tem nieślubnych	23	21	25,6	20,8
Liczba zgonów:				
męskich	704	846	51,1	50,7
żeńskich	673	824	48,9	49,3
razem	1.377	1.670	100,0	100,0
w tem w wieku od 0—1 lat	466	554	33,8	33,2
„ „ „ 1—5 „	115	153	8,4	9,2
powyżej 5 „	796	963	57,8	57,6
Na 100 urodzeń przypada:				
zgonów wogóle	43,1	57,8	—	—
„ niemowląt	14,6	19,2	—	—
przyrost naturalny	56,9	42,2	—	—
Na 1000 mieszkańców przypada w stosunku rocznym przy przeciętnej				
liczbie mieszkańców na:	104.659	106.829	—	—
a) małżeństw	6,9	6,4	—	—
b) żywo urodzonych	30,5	27,1	—	—
c) zgonów	13,2	15,1	—	—
d) przyrost naturalny	17,4	11,4	—	—
Przyrost ludności wynosił:				
a) przez przewyżkę urodzeń	1.819	1.221	—	—
b) „ „ przypływu	4.868	1.172	—	—
razem	6.687	2.393	—	—

Według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, a zestawionych na podstawie kart rejestracyjnych Urzędu Stanu Cywilnego w ciągu roku 1926 zarejestrowano: małżeństw 683, urodzeń żywych 2 891, urodzeń martwych 1 1, zgonów 1670. Przyrost naturalny wyraża się liczba + 1221.

Współczynniki ruchu naturalnego ludności przedstawiają się następująco: małżeństw na 1.000 mieszkańców 6,4, urodzeń żywych 27,1, zgonów 15,6, przyrost naturalny + 11,4.

Z cyfry 683 zawartych małżeństw przypada na rzymsko katolickich małżeństw 597, ewangielickich 40, żydowskich 5, mieszanych 41.

Podział urodzeń żywych i martwych podług wyznań: rzymsko katolickiego 2.448, ewangel. 141, mojż. 21, inn. 10.

Urodzeń nieślubnych zanotowano żywych 351, martwych 21. Odsetek urodzeń nieślubnych żywych wynosił 12,1, martwych 20,1.

Zmarło 1 670 osób, w tem 846 zgonów męskich. Wśród zmarłych było 554 dzieci do 1 roku życia. Na 100 urodzeń żywych przypada zgonów wogóle 57,8, **zgonów niemowląt 19,2.** (Robotnicza Łódź za rok 1925 wykazała tylko 16,5).

Klasyfikacja śmiertelności wedł. przyczyn zgonów wykazuje, że najwięcej ofiar zabrała gruźlica. Na gruźlicę zmarło bowiem aż 209 osób. Następną liczbę pod względem liczebności stanowią zgony na zapalenie płuc 199. Na wrodzoną słabość do życia 173, słabość starości 134, organiczne cierpienie udar serca 129, katar żołądka i kiszek 127, kurcze 87, udar mórgu 85, rak 78, wskutek nieszczęśliwych wypadków 47, na odrę i na szkarlatynę 41, zapalenie nerek 32, choroby organów oddechowych 19, grypę 19, wskutek samobójstwa 18, na tyfus 13, wskutek morderstw, zabójstwa 11, na dyfterję 10, choroby porodu 8, zapalenie ślepej kiszki 2, koklusz (ksztusiec) 2, na inne choroby 227.

Przyrost ludności przez przewyżkę urodzeń wynosił 1.221 osób, przez przewyżkę miejscowego ruchu ludności 1.172 razem 2.393 osób. Liczba mieszkańców w ciągu całego roku 1926 wzrosła o 2.395 osób i wynosiła w dniu 31. XII. 1926 r. **108.065 dusz.**

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy.

109.

Sprawozdanie prezydenta miasta ze stanu i działalności Zarządu m. Bydgoszczy za rok 1925.

Przedmowa.

Mówiąc o gospodarce Zarządu miasta Bydgoszczy za rok 1925 trzeba mieć na względzie to, że kryzys gospodarczy wskutek ogólnie znanych przyczyn, w ciągu sprawozdawczego okresu przybrał rozmiary olbrzymie.

Bydgoszcz, jako ośrodek wybitnie przemysłowo-handlowy, odczuła to szczególnie dotkliwie. Bezrobocie z dnia na dzień silnie się zwiększało. W styczniu mieliśmy 466 bezrobotnych robotników i rzemieślników obojga płci, w grudniu mieliśmy już 4.360 zarejestrowanych osób. Ten stan rzeczy odbił się szczególnie na gospodarce miejskiej.

Zarząd miasta znalazł się w tem nad wyraz ciężkiem położeniu, że najważniejszym bodaj zadaniem dla Zarządu miasta, oprócz utrzymania dotychczasowych działów gospodarki miejskiej na właściwym poziomie, wyłoniła się konieczność zatrudnienia czy też udzielenia pomocy dla bezrobotnych i ich rodzin.

W okresie tym Zarząd miasta zapoczątkował cały szereg prac inwestycyjnych w dziale budowli podziemnych (o czem osobno na stronie 14), ogrodnictwa (strona 12), dając zatrudnienie niewykwalifikowanym robotnikom przy zakładaniu zieleńców, skwerów, uporządkowaniu plant, wreszcie przebrukowaniu całego szeregu ulic.

Rzemiosło i robotnicy ukwalifikowani znaleźli zatrudnienie przy wielu pracach inwestycyjnych w dziale budowli naziemnych (strona 12), oraz w miejskich zakładach przemysłowych.

Dalej zaczynając rozważania o gospodarce Bydgoszczy, muszę zaznaczyć, że rok 1925 jest pierwszym rokiem gospodarki, opartej na stałej walucie. Rok 1924 był rokiem wychodzenia na suchy, twardy grunt z topieli inflacyjnej. Rok 1925 jest pierwszym rokiem, w którym ujawniają się pewne tendencje rozwojowe.

Gospodarka miasta Bydgoszczy, jak zresztą i każda wogóle ma dwie strony: dochodową i wydatkową — obie charakteryzują gospodarzy.

Rezultat 1925 r. przedstawiony w sprawozdaniu niniejszym świadczy, że Zarząd miasta mimo trudności znalezienia środków na zrealizowanie dokonanych inwestycyj, **wywiązał się pomyślnie, a wyniki** we wszystkich dziedzinach gospodarki miejskiej omawiane szczegółowiej w poszczególnych działach niniejszego sprawozdania **przewyższają rezultaty lat poprzednich** niekiedy w bardzo znacznym stopniu.

Nie jest moim zamiarem przeciążanie tejże przedmowy liczbami itd. dlatego, że interesujących się szczegółowiej odsyłam do działu finansów miejskich strona 6 oraz kuchni ludowej strona 29 niniejszego sprawozdania.

(—) **Dr. Śliwiński,**
Prezydent miasta.

Organizacja i skład osobowy Magistratu.

Organizacja Magistratu w okresie sprawozdawczym opierała się na Ordynacji Miejskiej z 1851 r. względnie z 1853 r., wreszcie na Rozporządzeniu Ministra byłej dzielnicy pruskiej z dnia 12. VIII. 1921 r. o zmianie ordynacji miejskiej. Miasto posiada własny samorząd wyłoniony z wyborów, prowadzi prace samodzielnie opierając się na znacznych prerogatywach prawnych.

W sprawie finansów komunalnych obowiązywała ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów miejskich z dnia 11 sierpnia 1923 r.

Zarząd miasta z mocy ordynacji stanowił Magistrat (Kollegjum), w którego skład wchodzi prezydent, wiceprezydent i 21 radców miejskich, w tem 12 radców honorowych (niepłatnych).

Magistrat jest dla miasta władzą administracji politycznej I instancji, a prezydent miasta ma prawa starosty grodzkiego.

Wyboru Magistratu dokonywa Rada Miejska, czyli, że prezydent, wiceprezydent i radcowie miejscy otrzymują mandat z wyboru a nie z nominacji.

Złożyć z urzędu prezydenta jak i dalszych członków Magistratu przed upływem kadencji (u członków płatnych lat 12, niepłatnych 6), może tylko minister spraw wewnętrznych.

Urzędujące kollegjum Magistratu miało z końcem 1925 r. skład następujący:

a) członkowie płatni pp.:

1) Dr. Śliwiński Bernard, wybrany prezydentem miasta 4. 5. 22 r.

2) Dr. Chmielarski Tadeusz, wybrany wiceprezydentem miasta 5. 1. 22 r.

3) Hańczewski Henryk, wybrany radcą miejskim 29. 12. 21 r.

4) Podoski Tytus, wybrany radcą miejskim 27. 7. 22 r.

5) Tabeau Jan, wybrany radcą miejskim 30. 12. 22 r.

6) Raczkowski Bogdan, wybrany radcą miejskim 29. 12. 21 r.

7) Régamey Ludwik, wybrany radcą miejskim 7. 9. 22 r.

8) Wache Maksymiljan, wybrany radcą miejskim 28. 2. 24 r.

9) Żeromski Stanisław, wybrany radcą miejskim 29. 12. 21 r.

b) członkowie niepłatni pp.: (wybrani ponown.)

1) Ks. Filipiak Jan, dyr. Sem. Nauczycielskiego, wybrany radcą miejskim 12. 6. 25 roku.

2) Sentkowski Maksymiljan, kupiec, wybr. radcą miejskim 12. 6. 25 r.

3) Milchert Józef, kupiec, wybrany radcą miejskim 12. 6. 25 r.

4) Kaszubowski Henryk, kupiec, wybr. radcą miejskim 12. 6. 25 r.

5) Muchowski Juljan, stolarz, wybr. radcą miejskim 5. 1. 22 r.

6) Kocerka Teodor, restaurator, wybr. radcą miejskim 11. 5. 22 r.

7) Dr. Soboczyński Edward, lekarz, wybrany radcą miejskim 3. 7. 24 r.

8) Dzionara Paweł, budowniczy, wybr. radcą miejskim 3. 7. 24 r.

9) Góralewski Jan, sekr. Związkowy, wybr. radcą miejskim 3. 7. 24 r.

10) Kurland Maksymiljan, dyr. Urz. Tel., wybrany radcą miejskim 12. 3. 25 r.

11) Teska Jan, redaktor, wybrany radcą miejskim 25. 6. 25 r.

12) Dr. Jasiński Jan, adwokat, wybrany radcą miejskim 6. 8. 25 r.

Sprawy gospodarki miejskiej Magistrat rozważał na swych posiedzeniach plenarnych, które z reguły odbywały się raz w tygodniu, w nagłych wypadkach prezydent zwoływał posiedzenie nadzwyczajne.

W okresie sprawozdawczym odbyło się takich posiedzeń (łącznie budżetowych) 63, na których powzięto z górą 1,120 uchwał.

Do prowadzenia oddzielnych gałęzi gospodarki miejskiej posiada Magistrat jednostki administracyjne lub gospodarcze pod nazwą urzędów lub przedsiębiorstw.

Na czele każdego urzędu czy też przedsiębiorstwa prócz urzędnika miejskiego stoi członek Magistratu zarządzający (decernent), decydujący w sprawach, które nie wymagają decyzji Maigstratu.

Działalność i zakres czynności urzędów wzgl. przedsiębiorstw znajdzie szczegółowe uwzględnienie w odpowiednich działach niniejszego sprawozdania.

Struktura urzędów i przedsiębiorstw miejskich na zewnątrz i wewnątrz posiada charakter budowli, na której doba powojenna pozostawiła wyraźne ślady.

Zagadnienie oszczędności z jednej strony, kuchnia ludowa, bezrobocie, a wreszcie ogólne zubożenie ludności, wiele agend prowadzonych w zastępstwie państwa nadają w szczególności strukturze charakter tymczasowości.

Podział wzgl. organizacja pracy w urzędach pozostają w kompetencji decernentów opierających się na odpowiednich statutach, tak, że ogólne zarządzenia Magistratu dotyczyły tylko głównie uproszczenia i powiększenia wydajności pracy oraz stosowania jak najdalej idącej oszczędności.

Personel tak urzędów miejskich jako też przedsiębiorstw liczył z końcem roku sprawozdawczego:

a) urzędników etatowych	119
b) kontraktowych sił męskich	271
kontraktowych sił żeńskich	56
	446

Stosunek prawny urzędników etatowych miejskich do gminy reguluje ustawa z roku 1899 o prawach i obowiązkach urzędników komunalnych. Pobory urzędników opierają się na ustawie o uposażeniu funkcjonarjuszy państwowych z dnia 9 października 1923 r. Według rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. o dostosowaniu uposażenia członków Zarządu miasta i pracowników Związków komunalnych, zaszeregowano prezydenta miasta do grupy uposażeniowej IV, wiceprezydenta IVa, płatnych radców miejskich do V, do grupy VI — 10 pracowników, VII — 12, VIII — 26, IX — 47, X — 61, XI — 63, XII — 60, XIII — 57, XIV — 27, XV — 74, XVI — 29, poza grupą — 10.

Stan zdrowotny urzędników miejskich na ogół przedstawiał się dość pocieszająco, nie zanotowano w ścisłem słowa znaczeniu tego wyrazu chorób zawodowych, tu i ówdzie ujawniono mniejsze cierpienia związane z warunkami pracy.

Czas pracy w biurach miejskich w okresie sprawozdawczym był ustalony od 8 rano do 3 popołudniu, u robotników miejskich stosuje się 8-mio godzinny dzień pracy.

Reprezentacyjne czynności samorządu spełniał Magistrat narówni z Radą Miejską, gdzie obie korporacje występowały równorzędnie.

Przechodząc po kolei należy wymienić jako ważniejsze czynności reprezentacyjne miasta

a) polityczne:

obchody i uroczystości z okazji rocznic narodowych polskich; manifestację narodową, która się odbyła na Nowym Rynku celem uroczystego zaprotestowania przeciw niemieckiej propozycji dotyczącej paktu gwarancyjnego; dnia 4. VII. święto wolności Francji; dnia 14. VII. Ameryki, w których miasto bierze udział co roku.

b) w stosunku do życia społecznego:

1) Promocja oficerów w tutejszej szkole oficerskiej.

2) Zjazd Powstańców i Wojaków, w czasie którego złożono w parku Bernardyńskim na grobie Nieznanego Powstańca i Wojaka płytę pamiątkową.

3) Przyjazd parlamentarzystów angielskich.

4) Przyjazd sokołów amerykańskich.

5) Uczestnictwo w całym szeregu zjazdów i zebrań stowarzyszeń kulturalnych, oświatowych i zawodowych, a które to akty życia społecznego zawsze znajdują poparcie a częstokroć wydatną pomoc.

c) w stosunku do życia samorządowego podkreślić należy:

1) Stały udział miasta w zebraniach dorocznych Zarządu Związku Miast Polskich. Bydgoszcz jest w Związku Miast reprezentowana przez 2 członków Magistratu i 2 członków Rady Miejskiej.

2) Nawiązanie stosunku ze znaczniejszemi miastami Polski i zagranicy przez urządzenie w Poznaniu — podczas Targów — wystawy statystycznej p. t. „Bydgoszcz w cyfrach i wykresach", wzięcie udziału w wystawie przeciwgruźlicznej w Krakowie, wystawienie eksponatów na zjeździe przeciwalkoholowym w Katowicach.

Pozatem przedstawiciele obu korporacji miejskich brali udział w wyjazdach reprezentacyjnych, z których na wzmiankę zasługują:

1) Udział w odsłonięciu pomnika Bolesława Chrobrego w Gnieźnie;

2) Udział w uroczystości 500-letniej rocznicy istnienia miasta Solca.

Podział decernatów z dnia 1 stycznia 1925 r. przedstawiał się następująco:

L. b.	Nazwisko decernata	Zastępca decernata	Decernat	Deputacje i Komisje
1.	Prezydent miasta Dr. Śliwiński		**Kierownictwo całej administracji. — Wybory.** Sejmik Wojewódzki, Zw. Komunalny.	Związek Komunalny Poznań — Uczestnictwo we wszystkich Deputacjach i Komisjach.
2.	Wiceprezydent miasta Dr. Chmielarski	Prezydent miasta Dr. Śliwiński	Zastępca Prezydenta, **Finanse.** — Budżet. Ogólny nadzór nad decernatem podatkowym i kasowym. Oddział Rachunkowy. — Związek Miast.	Komisja Przedszacunkowa, Komisja Finansowa, Kom. Gospodarcza, Dep. Gazowni M.
3.	Radca Wache	Wiceprezydent miasta Dr. Chmielarski	**Urząd Podatkowy,** Kasa Podatkowa. Oddział Egzekucyjny, Gł. Kasa Miejska, Kasa Oszczędności.	Komisje Podatkowe Zarząd Miejskiej Kasy Oszczędności.
4.	Radca Hańczewski	Radca Podolski	**Policja Administracyjna.** Biuro Wojskowe. Serwisowe, Kwaterunkowe, Urząd Walki z Lichwą.	Komisja udzielenia zezwoleń na handel hurtowy, Komisja Drożyźniana.
5.	Radca Podoski	Radca Hańczewski	**Personalja** — Generalja, Orędownik Miejski, Orędownik Wewnętrz., Sprawy niewydzielone innym decernatom.	Dep. Teatralna, Komisja Wyborcza.
6.	Radca Raczkowski	Radca Régamey	**Urząd Budown. Naziemnego.** — Linja ulic i rozbudowa miasta. — Urząd Własności Miejskich.	Deputacja Teatralna, Dep. Własn. Miejsk., Dep. Ogr. i Plant, Dep. Straży Poż. i Taboru Miejsk., Deput. Budownictwa Naziemnego Dep. Budown. Podziemnego, Dep. Zdrowia.
7.	Radca Régamey	Radca Raczkowski	**Urząd Bud Podziemnego.** Gazownia, Kanalizacja i Wodociągi. Sprawy Wodne.	Deputacja Teatralna, Dep. Własn. Miejsk., Dep. Gazowni Miejsk., Dep. Straży Pożarnej i Taboru Miejsk. Dep. Budown. Naziemn., Dep. Budown. Podziemn.
8.	Radca Tabeau	Radca Żeromski	**Sąd Przemysłowy,** Sąd Kupiecki, Urząd Rozj. d.s.n. Wydział Przemysłowy i Rzemieśln.	Dep. Teatralna Dep. Szkolna.
9.	Radca Żeromski	Radca Tabeau	**Syndykat,** Patronat, Zastępstwo w Sądach Przemysłowym i Kup. i Rozjem. Bibljoteka Administr.	
10.	Radca Dr. Soboczyński	Radca Kocerka	**Szpitale Miejsk.,** Sprawy sanitarne, kąpielowe, prywatne razem z Urz. Pol. Urz. Bad. środków spoż., Urz. Bakterjolog., Stacja mleczna, Przytułki dla Niemowląt.	Dep. Zdrowotności.
11.	Radca Kocerka	Radca Dr. Soboczyński	**Cmentarze,** Ochronki.	Dep. Opieki Społ.
12.	Radca Dzionara	Radca Podoski	**Teatr Miejski,** Delegatura przy „Funduszu dla bezrobotnych“.	Dep. Teatralna, Dep. Biblj. Miej., Dep. Szkolna, Dep. Zdrowia Publ.

L. b.	Nazwisko decern.	Zast. decern.	Decernat	Deputacja i Komisje
13.	Radca Sentkowski	Radca Milchert	**Straż Pożarna,** Tabor Miejski, Kuchnia Ludowa.	Dep. Straży Poż. i Taboru Miejsk.
14.	Radca Górałewski	Radca Podoski	**Ogrody i Planty**	Dep. Ogrodów i Plant
15.	Radca Milchert	Radca Sentkowski	**Rzeźnia Miejska,** Targowica, Hala Targowa.	Zarząd Miejskiej Kasy Oszczędn., Kom. Przedszacunkowa, Dep. Rzeźni i Targowicy, Hali Targowej i Targ. Dep. Gazowni Miejsk.
16.	Radca Muchowski	Radca Dzionara	**Opieka Społeczna,** Urząd Ubezpieczeń, Opieka nad młodzieżą.	Dep. Opieki Społecznej
17.	Radca Dittmeyer	Radca Wdziękoński	**Bibljoteka,** Muzeum, Archiwum.	Dep. Bibljoteki
18.	Radca Wdziękoński	Radca Sentkowski	**Lloyd Bydgoski,** Elektrownia, Młyny, Cegielnie, „Tri".	Dep. Bud. Naziemn. techniczna strona.
19.	Radca Kaszubowski	Radca Ks. Filipiak	**Djakoniski,** Zakład Ludwiki, Sierociniec Dietza, Zakład Obywatelski, Fundacje.	Zarząd Miejskiej Kasy Oszczędn., Kom. Rewiz. Kas., Dep. Przemysłowa, Dep. Własn. Miej., Gazownia (wielka dyrekcja).
20.	Ks. Radca Filipiak	Radca Podoski	**Szkolnictwo.**	Dep. Bibl. Miejsk., Dep. Szkolna, Dep. Zdrowia Publ., Dep. Opieki Społ.
21.	Radca Musiał	Radca Muchowski	**Urząd Stanu Cywilnego,** Urząd Statystyczny.	

Biuro Generalne.

Do zakresu działalności Biura Generalnego należały wszelkie sprawy dotyczące składu osobowego tak członków Magistratu jak i urzędników oraz robotników i emerytów. Sprawy sekretarjatu prezydjalnego, redagowanie i wydawnie orędowników, protokuły posiedzeń Magistratu, kancelarja Rady Miejskiej i syndyka, asygnowanie poborów oraz wszelkie sprawy gospodarki miejskiej nie objęte podziałem decernatów.

Skład osobowy Biura Generalnego przedstawiał się następująco: Decernent: radca miejski Podoski Tytus, kierownik biura: sekretarz miejski Kaliski Władysław, asystenci: Both Florjan, Szwedek Jan, Witkowski Sylwester, który pełni funkcje sekretrza prezydenta miasta. Ponadto zatrudniano 10 sił pomocniczych, w tem 3 stenotypistki, 1 stenotypistę, 1 siłę obsługującą drukarnię, 1 siłę pomocniczą biurową, 2 registratorów i 2 telefonistki oraz 5 woźnych i 1 portjera.

Prócz tego gmachem ratuszowym zawiadywał 1 kasztelan.

Sekretarz prezydjalny zanotował w okresie sprawozdawczym. Prezydent miasta przyjął w ciągu roku:

a) delegatów Związków	68
b) reprezentantów różnych instytucyj	79
c) przedstawicieli władz	36
d) innych	254

Do egzaminu sekretarskiego zgłosiło się 13 kandydatów, z tych promowano na sekretarzy miejskich 7.

Dochodzeń dyscyplinarnych przeprowadzono w 5 sprawach. W drodze dyscyplinarnej nie usunięto żadnego urzędnika, a wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego 2 urzędników powołano z powrotem do służby, 3 sprawy pozostały niezałatwione. Na ogół liczba

istotnych nadużyć i przekroczeń jest minimalną w stosunku do liczby personelu miejskiego.

Urząd Statystyczny.

Jakkolwiek początki działalności statystycznej w Bydgoszczy przypadają na rok 1918, to z tego okresu prawie, że nie mamy żadnego materjału a pierszy i trwały materjał statystyczny, bo opublikowany w specjalnych wydawnictwach i miejscowej prasie, bierze swój początek dopiero w roku 1925. Cały szereg tablic i wykresów statystycznych będących dziś jedynem źródłem demografji Bydgoszcy jest osobistą zasługą p. Józefa Żernickiego, sekretarza miejskiego i kierownika Urzędu Statystycznego.

Badania Urzędu Statystycznego nie ograniczają się bynajmniej do jednej z kategorji zjawisk życia, lecz starają się opanować wszystkie dla statystyki dostępne dziedziny życia miejskiego.

Ograniczenie kredytów nie zezwala statystyce wyjść z ciasnego koła rejestracji faktów ruchu naturalnego ludności a uwzględniać w odpowiednim zakresie także stosunki gospodarczo-kulturalne itd.

Urząd statystyczny posiada własny statut.

Samodzielnie prowadzono dochodzenia przy pracach demograficznych, uwzględniając zdrowotność i szpitalnictwo, pozatem statystykę cen (codzienna), szkolnictwo, oraz statystykę gospodarczą a po części społeczną.

Jedną z większych wykonanych prac Urzędu Statystycznego w okresie sprawozdawczym było zorganizowanie przeprowadzenia jednodniowego spisu ludności w dniu 20. VI. 1925 r. z okazji wyborów do Rady Miejskiej.

Prace Urzędu zmierzają do możliwie pełnego i wiernego odzwierciadlenia w cyfrach życia miasta. To też przy współpracy różnych instytucyj, wszelkie badaniu statystycznemu dostępne dziedziny życia stanowią teren nowych poszukiwań i przedmiot studjów.

Wyniki dochodzeń stale opublikowane są w specjalnym wydawnictwie pod tytułem: „Miesięcznik Statystyczny". Ponadto w okresie sprawozdawczym wydał kierownik Urzędu p. Żernicki dwie broszury p. t. „Bydgoszcz w cyfrach" stron 46 i „Wielka Bydgoszcz w świetle cyfr i faktów" stron 152.

Na zakończenie należy zanotować, że wydawnictwa te jak i cały szereg publikacji w prasie doznały życzliwego przyjęcia, o czem nietylko miejscowa ale i pozamiejscowa prasa dała niejednokrotnie wyraz uznania.

Liczba zatrudnionych pracowników z końcem grudnia wynosiła 6.

Wydatki wynoszą 18.500 zł., w tem 15.378 zł. wydatki osobowe.

(Dalszy ciąg w następnym numerze).